

**Ο Ενιαίος Χώρος Πληρωμών σε Ευρώ και η Οδηγία για τις Υπηρεσίες
Πληρωμών στην Εσωτερική Αγορά:**

**Η διαμόρφωση της εσωτερικής αγοράς πληρωμών με τη δυναμική
συνεισφορά του τραπεζικού κλάδου**

του Χρήστου Βλ. Γκόρτσου
Γενικού Γραμματέα Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Από τις 28 Ιανουαρίου 2008, μετά από δυο χρόνια εντατικής προετοιμασίας, περισσότερες από 4250 ευρωπαϊκές τράπεζες, μεταξύ των οποίων και οι 24 τράπεζες μέλη της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών (ΕΕΤ), ξεκίνησαν να παρέχουν στην πελατεία τους ηλεκτρονικές μεταφορές πιστώσεων (εμβάσματα) οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις και τους όρους που ορίζονται πανευρωπαϊκά στο πλαίσιο λειτουργίας του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA).

Επίσης, από την 1^η Ιανουαρίου 2008, πολλές από τις εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες έχουν αρχίσει να παρέχουν στην πελατεία τους, καταναλωτές και επιχειρήσεις, τη δυνατότητα πληρωμής και αποδοχής συναλλαγών στα ATMs και POS με πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις και τους όρους που ορίζονται πανευρωπαϊκά στο πλαίσιο για τις κάρτες πληρωμών του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA Cards Framework).

Έως το τέλος του 2009, μετά και την ενσωμάτωση της κοινοτικής Οδηγίας 2007/64/EK για τις υπηρεσίες πληρωμών στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα αρχίσει να παρέχεται από τις εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες και το τρίτο ηλεκτρονικό εργαλείο πληρωμών του SEPA, δηλαδή οι άμεσες χρεώσεις (πάγιες εντολές).

**Η διαμόρφωση ενιαίου ρυθμιστικού πλαισίου για τις Υπηρεσίες Πληρωμών στην
Εσωτερική Αγορά**

Λαμβανομένου υπόψη του ατελούς μέχρι σήμερα κοινοτικού πλαισίου στον τομέα των πληρωμών σε συνδυασμό με την οργάνωση των αγορών πληρωμών σε εθνικό επίπεδο, κύριος στόχος της Οδηγίας 2007/64/EK είναι η θέσπιση ενός σύγχρονου και συνεκτικού κοινοτικού νομικού πλαισίου που θα διέπει σε κοινοτικό επίπεδο τις υπηρεσίες πληρωμών τόσο στο πλαίσιο του ενιαίου χώρου πληρωμών (SEPA) όσο και εκτός αυτού, ώστε να ενισχυθούν η ασφάλεια δικαίου, οι επιλογές του καταναλωτή και η ασφάλεια και αποδοτικότητα των πληρωμών.

Ειδικότερα, με την Οδηγία αυτή θεσπίζονται:

- οι κανόνες διαφάνειας και οι υποχρεώσεις ενημέρωσης που πρέπει να τηρούνται σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών,

- τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των χρηστών υπηρεσιών πληρωμών και των παρεχόντων αυτές ως τακτική απασχόληση ή επιχειρηματική δραστηριότητα, και
- οι προϋποθέσεις, οι οποίες πρέπει να πληρούνται από τα ιδρύματα πληρωμών, που αποτελούν νέους φορείς παροχής υπηρεσιών πληρωμών, προκειμένου να αποκτήσουν άδεια λειτουργίας ως ιδρύματα πληρωμών.

Η προθεσμία που έχει τεθεί για την ενσωμάτωση της Οδηγίας στο δίκαιο των κρατών μελών είναι η 1η Νοεμβρίου 2009.

Αν ήθελε κανείς να συνοψίσει τις σημαντικότερες αλλαγές που επέρχονται με το νέο πλαίσιο, θα μπορούσε να αναφερθεί στα ακόλουθα:

(α) Διευρύνονται οι φορείς παροχής υπηρεσιών πληρωμών, καθώς εισάγεται η έννοια των «*ιδρυμάτων πληρωμών*». Τα «*ιδρύματα πληρωμών*» αποτελούν επιχειρήσεις άλλες εκτός των τραπεζών και των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος που θα έχουν τη δυνατότητα, εφόσον αδειοδοτηθούν, να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών σε ολόκληρη τη γεωγραφική περιοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης με καθεστώς αμοιβαίας αναγνώρισης. Τα ιδρύματα πληρωμών, η λειτουργία των οποίων αναμένεται να ενισχύσει τον ανταγωνισμό από την πλευρά της προσφοράς των παρεχόμενων υπηρεσιών πληρωμών, θα υπόκεινται σε απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας και εσωτερικής οργάνωσης και θα εποπτεύονται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές του κράτους μέλους εγκατάστασής τους.

(β) Καθιερώνονται *διεξοδικές απαιτήσεις πληροφόρησης* των τελικών χρηστών υπηρεσιών πληρωμών, τόσο πριν όσο και μετά από την πληρωμή ή την είσπραξη. Ενδεικτικά, η πληροφόρηση που πρέπει να παρέχεται πριν από την παροχή της υπηρεσίας πληρωμών αφορά ιδίως:

- τη μέγιστη προθεσμία εκτέλεσης,
- όλες τις επιβαρύνσεις που πρέπει να καταβάλει ο χρήστης της υπηρεσίας πληρωμών,
- κατά περίπτωση, την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία ή τη συναλλαγματική ισοτιμία αναφοράς που πρόκειται να εφαρμοστεί στην πράξη πληρωμής.

Αντίστοιχες υποχρεώσεις πληροφόρησης καθιερώνονται σε ό,τι αφορά το στάδιο μετά την παραλαβή της εντολής πληρωμής, καθώς επίσης και μετά την εκτέλεση της εντολής πληρωμής.

(γ) Καθιερώνεται *ενισχυμένη προστασία των χρηστών* υπηρεσιών πληρωμών. Συγκεκριμένα, εισάγονται ρυθμίσεις αναφορικά με:

- τη δυνατότητα ανάκλησης μιας ηλεκτρονικής άμεσης χρέωσης έως και οκτώ εβδομάδες μετά τη χρέωση του λογαριασμού του οφειλέτη και μέγιστο χρονικό σημείο επιστροφής του ποσού της χρέωσης στο λογαριασμό του δέκα εργάσιμες ημέρες μετά την υποβολή σχετικού αιτήματος. Εφόσον η εξουσιοδότηση του οφειλέτη για τη διενέργεια μιας άμεσης χρέωσης δεν υφίσταται ή έχει παρέλθει ο χρόνος ισχύος της, το χρονικό διάστημα ανάκλησης επεκτείνεται από τις οκτώ εβδομάδες στους 13 μήνες.

- την μη επιβολή εξόδων πρόωρης ανάκλησης για πληρωμές και εισπράξεις που διενεργούνται βάσει σύμβασης – πλαίσιο , εφόσον η τελευταία διαρκεί πέραν του έτους.

(δ) Περιορίζονται οι **χρόνοι ολοκλήρωσης μιας συναλλαγής πληρωμής** και πίστωσης του λογαριασμού του δικαιούχου. Συγκεκριμένα:

- Ο φορέας παροχής υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή οφείλει να πιστώσει το λογαριασμό του φορέα παροχής υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου έως το τέλος της επόμενης εργάσιμης ημέρας από την ημερομηνία λήψης της εντολής πληρωμής (κατ' εξαίρεση D+3 έως 31.12.2011 μετά από συμφωνία μεταξύ του πληρωτή και του φορέα παροχής υπηρεσιών του πληρωτή).
- Ο φορέας παροχής υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου οφείλει με τη σειρά του να πιστώσει το λογαριασμό του δικαιούχου το αργότερο την ίδια εργάσιμη ημέρα κατά την οποία πιστώθηκε ο λογαριασμός του με το ποσό της πράξης πληρωμής και να μεριμνά ώστε το ποσό της πράξης πληρωμής να είναι στη διάθεση του δικαιούχου αμέσως μόλις πιστωθεί με το ποσό αυτό ο λογαριασμός του.

(ε) Καθιερώνεται **όριο ευθύνης του πληρωτή** για μη εγκεκριμένη χρήση εργαλείου πληρωμών μέχρι ανώτατου ποσού 150 ευρώ για τις ζημίες που απορρέουν από τη χρήση απολεσθέντος ή κλαπέντος εργαλείου πληρωμών εκτός εάν ο πληρωτής λειτούργησε με δόλο ή βαρεία αμέλεια.

Ο ενεργός ρόλος των τραπεζών στη διαμόρφωση του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA)

Το Ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα, υιοθετώντας την αρχή της αυτορρύθμισης, προχώρησε στην θέσπιση των επιχειρηματικών και τεχνικών κανόνων των ηλεκτρονικών πληρωμών στο πλαίσιο του SEPA, καθώς και στην υλοποίηση του σε παγκόσμια κλίμακα πρωτοποριακού αυτού έργου. Σε αυτό το πλαίσιο έχει συσταθεί και λειτουργεί, ήδη από το 2002, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (EPC), μέλη του οποίου είναι εμπορικές, αποταμιευτικές και συνεταιριστικές τράπεζες, εθνικές και πανευρωπαϊκές ενώσεις τραπεζών ενώ καθεστώς παρατηρητή έχουν η ΕΚΤ και το SWIFT. Μέλος του εν λόγω Συμβουλίου είναι και η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, εκπροσωπώντας το σύνολο του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Οι αλλαγές που θα επιφέρει ο SEPA στη διενέργεια ηλεκτρονικών πληρωμών από τους τελικούς χρήστες (καταναλωτές, επιχειρήσεις, Δ.Ε.Κ.Ο. και Δημόσιο)

Οι βασικές αλλαγές που θα επιφέρει ο SEPA στη διενέργεια πληρωμών από τους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις και το δημόσιο της χώρας μας, θα μπορούσαν να συνομίστουν στα ακόλουθα:

1. Για τους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις και τις Δ.Ε.Κ.Ο.

- Χρήση ενός τραπεζικού λογαριασμού για την αποστολή και λήψη ηλεκτρονικών πληρωμών σε ευρώ από και προς όλες τις χώρες που συνθέτουν

το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του SEPA, εξασφαλίζοντας την προσβασιμότητα στους τραπεζικούς λογαριασμούς της πελατείας 31 Ευρωπαϊκών χωρών (Ευρωπαϊκή Ένωση, Νορβηγία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Ελβετία).

- Χρήση ενιαίων προτύπων και ενιαίων τεχνολογικών εφαρμογών για την αποστολή και λήψη των ηλεκτρονικών πληρωμών. Δυνατότητα ηλεκτρονικής ταυτοποίησης από την επιχείρηση της απαίτησης που καλύπτει η εισερχόμενη πληρωμή.
- Ομοιόμορφοι κανόνες για τη διενέργεια ηλεκτρονικών πληρωμών, ανεξαρτήτως εάν αυτές γίνονται εντός της χώρας μας ή εντός του SEPA (π.χ. χρήση IBAN και BIC).
- Εγγυημένη χρονικά ολοκλήρωση της μεταφοράς πίστωσης ή της άμεσης χρέωσης.
- Εγγυημένη πίστωση ολόκληρου του μεταφερόμενου ποσού στον δικαιούχο.
- Κάθε τράπεζα λαμβάνει τα τυχόν έξοδα της ηλεκτρονικής πληρωμής αποκλειστικά από τον πελάτη της. Ο πελάτης δεν πληρώνει και τα τυχόν επιβαλλόμενα έξοδα της άλλης τράπεζας.
- Ομοιόμορφοι κανόνες προστασίας του καταναλωτή σε ολόκληρη την Ευρώπη, ανάλογα και με το χρησιμοποιούμενο ηλεκτρονικό εργαλείο πληρωμής.
- Πλήρως αυτοματοποιημένη διαδικασία ολοκλήρωσης της πληρωμής, ανεξάρτητα εάν αυτή πραγματοποιείται μεταξύ επιχειρήσεων ή μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών.
- Ομοιόμορφοι κανόνες για τις απορρίψεις και τις επιστροφές σε περίπτωση αδυναμίας πίστωσης του λογαριασμού του δικαιούχου.
- Αύξηση της ασφάλειας κατά την διενέργεια πληρωμών με κάρτες (EMV chip και χρήση PIN).
- Δυνατότητα αποδοχής από τους εμπόρους, εφόσον το επιθυμούν, όλων των καρτών πληρωμής που κυκλοφορούν στην Ευρώπη και είναι συμβατές με το περιβάλλον SEPA. Αύξηση του αριθμού και της αξίας των συναλλαγών, ειδικά σε τουριστικούς προορισμούς.

2. Για το Δημόσιο

- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων των πανευρωπαϊκών ηλεκτρονικών εργαλείων πληρωμής SEPA για την είσπραξη οφειλών από νομικά και φυσικά πρόσωπα και την πληρωμή πολιτών και επιχειρήσεων από το Δημόσιο.
- Πρόσβαση στους τραπεζικούς λογαριασμούς πολιτών και επιχειρήσεων σε 31 ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. για την πληρωμή μισθών ή συντάξεων δικαιούχων του ελληνικού δημοσίου που είναι εγκατεστημένοι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες).
- Χρησιμοποίηση ηλεκτρονικών εργαλείων πληρωμής και ειδικά των άμεσων χρεώσεων και των καρτών για την πληρωμή οφειλών των πολιτών στο Δημόσιο. Σταδιακή αντικατάσταση άλλων, μη ηλεκτρονικών και «ακριβών» εργαλείων πληρωμών, όπως οι επιταγές και τα μετρητά.

- Παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, συμβατών με το πλαίσιο των κανόνων του SEPA, είτε σε πολυμερές (με περισσότερες τράπεζες) είτε σε διμερές (με μια τράπεζα) επίπεδο συνεργασίας.

Η προσφορά σύγχρονων ηλεκτρονικών εργαλείων πληρωμών θα πρέπει να βρει ανταπόκριση από τους τελικούς χρήστες

Τα δυο από τα τρία ηλεκτρονικά εργαλεία του SEPA (μεταφορές πιστώσεων και κάρτες) παρέχονται πανευρωπαϊκά από τον Ιανουάριο του 2008. Οι ελληνικές τράπεζες ανταποκρινόμενες σε μια ακόμα πρόκληση, για τη διαμόρφωση ενός ενιαίου χρηματοπιστωτικού χώρου, συμμετέχουν από την αρχή στο φιλόδοξο στόχο της ενοποίησης της ευρωπαϊκής αγοράς πληρωμών. Η προσφορά σύγχρονων εργαλείων πληρωμών για εγχώρια και πανευρωπαϊκή χρήση έχει εξασφαλιστεί από το τραπεζικό μας σύστημα. Αυτό που πλέον απομένει είναι η ζήτηση αυτών των εργαλείων πληρωμών από τους τελικούς χρήστες υπηρεσιών πληρωμών, η κατανόηση των πλεονεκτημάτων χρήσης τους και η προσαρμογή των μηχανογραφικών εφαρμογών του Δημόσιου Τομέα και των επιχειρήσεων προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως τα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς πληρωμών σε ευρώ.

Η χρήση μετρητών και επιταγών στην Ελλάδα θα πρέπει να δώσει τη θέση της στη χρήση των σύγχρονων ηλεκτρονικών εργαλείων πληρωμών

Ωστόσο, σε χώρες όπως η Ελλάδα, αναγκαία είναι και η αλλαγή παγιωμένων συνηθειών δεκαετιών αναφορικά με τον τρόπο διενέργειας των πληρωμών. Η χρήση μετρητών και επιταγών πρέπει να δώσει τη θέση της στη χρήση των σύγχρονων ηλεκτρονικών εργαλείων πληρωμών, όπως είναι οι κάρτες πληρωμών, οι διατραπεζικές μεταφορές πιστώσεων, οι άμεσες χρεώσεις και τα εναλλακτικά κανάλια διενέργειας πληρωμών όπως τα ΑΤΜ και η ηλεκτρονική ή τηλεφωνική τραπεζική.